

УДК 004.04;681.3; 332.1

О.І. Пурський, І.О. Мороз, К.Р. Гринченко

Київський національний торговельно-економічний університет, Київ

ВРАХУВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО МОНІТОРИНГУ

В статті обговорюються механізми врахування особливостей регіонального розвитку в системах соціально-економічного моніторингу. Запропонована структура інформаційної системи моніторингу, яка враховує особливості соціально-економічного розвитку регіонів.

Ключові слова: інформаційні системи моніторингу, розвиток регіонів, соціально-економічні показники.

Вступ

Постановка проблеми та її актуальність. Відмінності економічного і соціального розвитку регіонів України обумовлюють необхідність відповідної адаптації моделей, методів і загальної методології моніторингу з метою більш повного виявлення специфічних особливостей соціально-економічних процесів, притаманних конкретному регіону [1]. З цією метою можуть бути здійснені відповідні доопрацювання початкових носіїв інформації, на основі яких здійснюється моніторинг, зокрема, кон'юнктурної, фінансової і соціальної анкет, це дозволить визначити зміни реальних показників соціально-економічного розвитку у розрізі регіонів, що особливо важливо на сучасному етапі розвитку в умовах постійних змін. Окрім того, при доопрацюванні фінансової анкети, варто враховувати постійні зміни фінансово-статистичних показників. Дані доопрацювання дозволяють оперативно вносити необхідні доповнення і зміни в загальну методологію соціально-економічного моніторингу конкретного регіону. Відсутність інструментарію, що забезпечує моніторинг, робить процес збору і обробки інформації занадто трудомістким і повільним. З моменту отримання інформації і до аналізу оброблених даних проходить занадто багато часу, що в результаті приводить до запізнених управлінських рішень. Тому підвищити якість і ефективність організації моніторингу можливо тільки з використанням інформаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань соціально-економічного розвитку регіонів України присвячено праці вітчизняних економістів-науковців [2 – 4]. В роботах зазначається, що розв'язання проблеми управління соціально-економічним розвитком регіону має спиратися на повне й адекватне відображення економічної і соціальної динаміки по кожному окремо визначеному показникові системи адміністративно-територіального устрою на фоні відповідних середніх показників по країні. В той же час варто відзначити, що

проблема врахування особливостей соціально-економічного розвитку регіонів на рівні спеціалізованого програмного забезпечення інформаційних систем моніторингу залишається все ще не вирішеною.

Формулювання мети статті. Головною метою даної роботи є розробка структури інформаційної системи соціально-економічного розвитку, яка б враховувала особливості регіонального розвитку.

Виклад основного матеріалу

Включення в систему соціально-економічного моніторингу регіону того або іншого суб'єкта в нашому випадку визначається методикою вибіркової сукупності об'єктів моніторингу [5]. На основі даної методики структурно виділяються суб'єкти регіону та визначаються найбільш важливі соціальні процеси, потім здійснюється розрахунок показників вибіркової сукупності суб'єктів в цілому по регіону, а також у розрізі конкретного регіону. З метою аналізу отриманої в рамках моніторингу інформації здійснюється відпрацювання методологічних підходів і методик обробки анкет і баз даних; створюються макети вихідних аналітичних таблиць, схем і графіків; розробляються ефективні механізми розрахунку кожного показника аналітичних таблиць. На основі отриманих показників визначаються основні напрямки аналізу змін соціально-економічного стану та фінансової ситуації із врахуванням специфіки конкретного регіону. Зрозуміло, що будь-яка сучасна система моніторингу – це автоматизована система, тому з метою проведення оперативного аналізу змін соціально-економічного стану розробляються основні вимоги до програмного забезпечення моніторингу, які б безпосередньо враховували особливості розвитку регіонів. Принципова схема такого програмного забезпечення представлена на рис. 1.

В запропонованій системі моніторингу специфічні особливості соціально-економічного розвитку регіону враховуються в першій підсистемі (рис. 1), або іншими словами на етапі збору інформації. Для того, щоб система могла застосовуватися незалежно

від кон'юнктурних і соціальних особливостей регіону, дві інші підсистеми (рис. 1) – підсистема обробки інформації і підсистема виводу інформації функціонують на основі загальних моделей і методів обробки і представлення інформації.

Варто зазначити, що розробка і впровадження системи моніторингу соціально-економічного стану регіону – це цілий комплекс взаємопов'язаних захо-

дів. Потрібно провести низку заходів по навчанню фахівців відповідного суб'єкта регіону питанням специфіки і методики моніторингу, провести зустрічі з керівництвом регіону, а також з керівництвом суб'єктів регіону для забезпечення можливостей надання фахівцям своєчасної і достовірної інформації в необхідному для ефективного моніторингу обсязі.

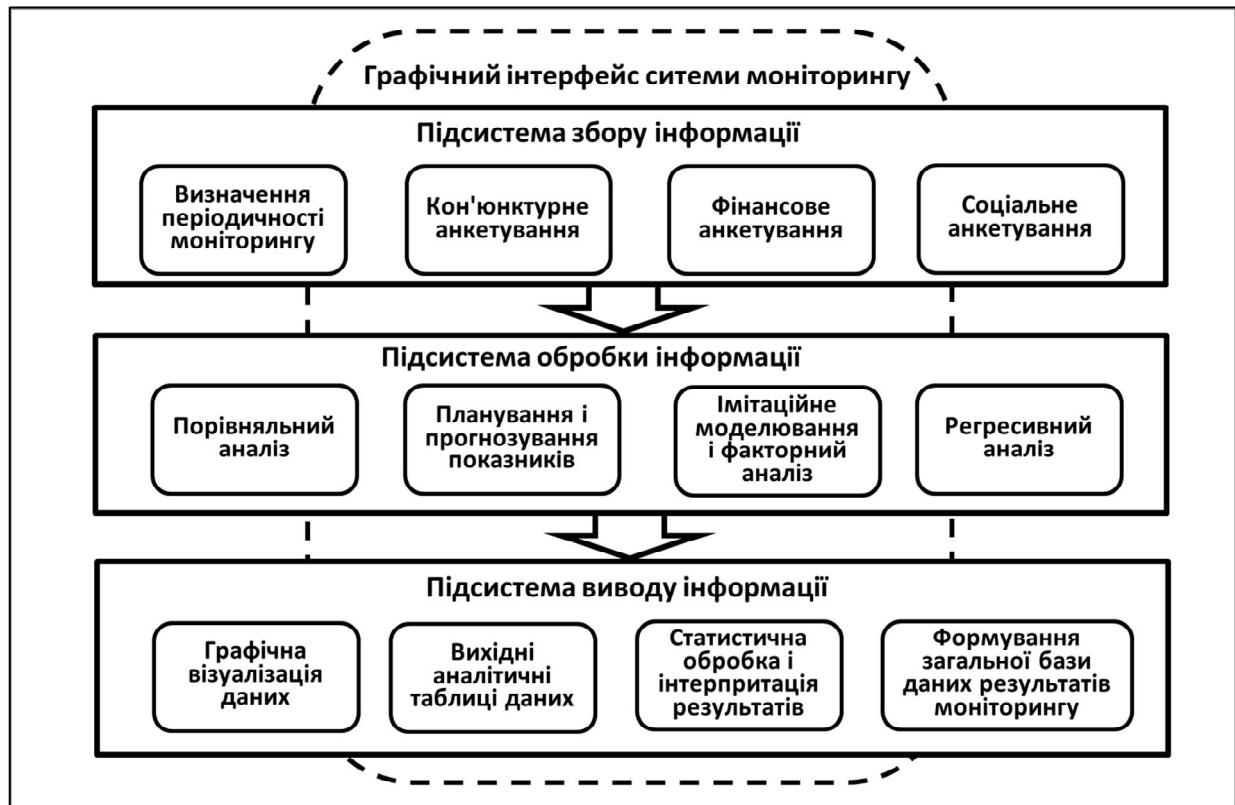

Рис. 1. Принципова схема інформаційної системи соціально-економічного моніторингу розвитку регіону

Під час реалізації моніторингу соціально-економічного розвитку регіону співробітниками суб'єктів регіону, що відповідають за моніторинг, щомісячно проводиться аналіз економічного стану і щоквартально аналізується фінансовий стан і хід виконання соціальних проектів суб'єкта регіону. Як правило, співставлення отриманих в результаті моніторингу даних із запланованими показниками дозволяє визначити «негативні моменти» в поточному економічному стані регіону, оцінити зміни економічної кон'юнктури суб'єктів регіону, провести оцінки впливу на фінансовий стан конкретного регіону цілого ряду факторів, включаючи інструментарії і засоби фінансової і соціальної політики. На наступних етапах функціонування і, в нашому випадку, розвитку системи вирішуються проблеми, пов'язані із створенням цілісної системи моніторингу на рівні всього регіону із врахуванням його особливостей соціально-економічного розвитку. Стосується це, перш за все, підвищення рівня забезпечення мето-

дологічного, методичного та інших функціональних елементів системи, підсилення практичної направленості використання результатів моніторингу, узгодженості представлених даних, а також контролю їх достовірності [6].

Процеси, що відбуваються на розглянутих вище етапах функціонування системи моніторингу, одночасно сприяють удосконаленню структури первинної і аналітичної інформації, що визначає специфіку регіону.

В залежності від конкретного регіону, можуть вноситися зміни в форми і перелік показників кон'юнктурної, фінансової і соціальної анкет з метою виявлення суттєвих, взаємодоповнюючих факторів, які визначають динаміку соціально-економічного розвитку регіону.

В результаті удосконалення і додаткової структуризації система моніторингу розширюється і уже в залежності від конкретного регіону може мати певні відмінності в структурі як самої

системи, так і в структурі інформації, що обробляється системою.

Соціально-економічний моніторинг регіону, а також його можлива інтеграція в єдину інформаційну систему регіону дозволяє вирішити низку макро-економічних проблем:

- підвищити якість аналізу і прогнозу соціально-економічних процесів на регіональному рівні, поглибити цей аналіз за рахунок визначення фактичних і планових показників розвитку як регіону в цілому, так і його суб'єктів;

- своєчасно виявляти диспропорції в соціально-економічному розвитку регіонів, та причини їх виникнення і вчасно приймати заходи по їх усуненню і запобіганню їх виникненню;

- органам державного, в тому числі на рівні регіонів вносити більш аргументовані пропозиції по вирішенню гострих соціально-економічних проблем.

Головним призначенням пропонованої інформаційної системи моніторингу є контролювання стану соціально-економічного розвитку регіону для забезпечення ефективного управління.

Контроль реалізується шляхом реєстрації соціальних і економічних показників стану розвитку регіону.

Висновки

Таким чином, соціально-економічний моніторинг об'єднує в собі найважливіші функції управління – збір даних, аналіз, оцінку, прогнозування і є важливою складовою частиною процесу регіонального управління.

При використанні системи моніторингу регіону на протязі певного періоду часу з'являється можливість здійснювати спостереження і аналіз змін не

тільки власного соціально-економічного розвитку, але й відстежувати тенденції розвитку інших регіонів.

Це надає можливості з диверсифікації можливих напрямків розвитку регіону, корегувати інвестиційну політику, а також більш оперативно і чітко формувати соціально-економічні стратегії розвитку регіонів.

Список літератури

1. Злупко С.М. Дослідження теоретичних і прикладних аспектів сучасної регіональної і соціально-економічної політики держави / С.М. Злупко // *Регіональна економіка*. – К., 2003. – №1. – С. 258-261.

2. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств. 2-е вид., доп і перероб. / В.Г. Андрійчук. – К.: ІЗМІХ, 2002. – 624 с.

3. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура: пер. с англ. под ред. О.И. Шкарятана / М. Кастельс. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.

4. Моніторингові оцінювання складних соціально-економічних явищ розвитку регіону / За наук. ред. Я.О. Побурка. – Львів: НАН України. Ін-т регіональних досліджень, 2006. – 306 с.

5. Герасимчук З.В. Регіональна політика сталого розвитку: методологія формування, механізм реалізації / З.В. Герасимчук. – Луцьк: Настир'я, 2001. – 527 с.

6. Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості / С.О. Біла, О.В. Шевченко, В.І. Жук, М.О. Кушнір, І.В. Валюшко; ред. С.О. Біла. – К: НІСД, 2011. – 88 с.

Надійшла до редколегії 15.02.2012

Рецензент: д-р техн. наук, проф. Т.П. Подчасова, Київський національний торговельно-економічний університет, Київ.

УЧЕТ ОСОБЕННОСТЕЙ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ В ИНФОРМАЦИОННОЙ СИСТЕМЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МОНИТОРИНГА

О.И. Пурский, И.О. Мороз, Е.Р. Гринченко

В статье обсуждаются механизмы учета особенностей регионального развития в системах социально-экономического мониторинга. Предложена структура информационной системы, которая учитывает особенности социально-экономического развития регионов.

Ключевые слова: информационные системы мониторинга, развитие регионов, социально-экономические показатели.

TAKING INTO ACCOUNT OF FEATURES OF REGIONAL DEVELOPMENT IN INFORMATION SYSTEM OF SOCIAL AND ECONOMIC MONITORING

O.I. Pursky, I.O. Moroz, K.R. Grinchenko

In the article mechanisms of the account of features of regional development in systems of social and economic monitoring are discussed. The structure of information system which considers features of social and economic development of regions is offered.

Keywords: information systems of monitoring, development of regions, social and economic indexes.